

1

מקום הידוק
דפי השאלון

11241

משרד החינוך

אגף בכיר בחינוך

מחברת בחינה

המנהל הפדגוגי

לנבחנים ולנבחנות שלום,

יש לקרוא את ההוראות בעמוד זה ולמלא אותן בדיוקנות. אי-מילוי ההוראות עלול לגרום לתקלות ואף להביא לפסילת הבחינה. הבחינה נועדה לבדוק הישגים אישיים, ולכן יש לעבוד עבודה עצמית בלבד. בזמן הבחינה אין להיעזר בזולת ואין לתת או לקבל חומר בכתב או בעל פה.

אין להכניס לחדר הבחינה חומר עזר – ספרים, מחברות, רשימות – חוץ מ"חומר עזר מותר בשימוש" המפורט בגוף השאלון או בהוראות מוקדמות של המשרד. כמו כן אין להכניס לחדר הבחינה טלפונים או מכשירים אלקטרוניים אחרים. שימוש בחומר עזר שאינו מותר יוביל לפסילת הבחינה.

לאחר סיום כתיבת הבחינה יש למסור את המחברת למשגיח ולעזוב בשקט את חדר הבחינה.

מותאם

יש להקפיד על טוהר הבחינות!

הוראות לבחינה

- יש לוודא כי במדבקות הנבחן שקיבלתם מודפסים פרטיכם האישיים. אין להוסיף או לשנות שום פרט במדבקות, כדי למנוע עיכוב בזיהוי המחברת וברישום הציונים.
- אם לא קיבלתם מדבקה, יש למלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקות הנבחן.
- אסור לכתוב בשולי מחברת הבחינה (החלק המקווקו) משום שחלק זה לא ייסרק.
- לטייטה ישמשו אך ורק דפי מחברת הבחינה שיועדו לכך.
- אין לתלוש או להוסיף דפים. מחברת שתוגש לא שלמה תעורר חשד לאי-קיום טוהר הבחינות.
- אין לכתוב שם בתוך המחברת משום שהבחינה נבדקת בעילום שם.

בהצלחה!

מדבקת שאלון ملصقة نموذج امتحان שאלון: 011241 עברית מותאם	מדבקת נבחן והתאמות ملصقة ممتحن وملاءمات <table><tr><td>שנה السنة</td><td>חודש الشهر</td></tr><tr><td>מועד موعد</td><td></td></tr><tr><td>סמל ביה"ס</td><td>מס' תעודת הזהות</td></tr><tr><td>رقم المدرسة</td><td>رقم الهوية</td></tr></table> יש להדביק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם) يجب هنا ↑ إلصاق ملصقة ممتحن (بدون اسم)	שנה السنة	חודש الشهر	מועד موعد		סמל ביה"ס	מס' תעודת הזהות	رقم المدرسة	رقم الهوية	מדבקות לנבחנים ملصقات للممتحنين
שנה السنة	חודש الشهر									
מועד موعد										
סמל ביה"ס	מס' תעודת הזהות									
رقم المدرسة	رقم الهوية									

יש לסמן במשבצת ☐ אם ניתנה מחברת נוספת
يجب الإشارة في المربع إذا أُعطِيَ دفتر إضافي

* التعليمات باللغة العربية على ظهر الصفحة

الإدارة التربويّة
وزارة التربية والتعليم
القسم الكبير لامتحانات

دفتر امتحان

تحيّة للممتحنين وللممتحنات،

يجب قراءة التعليمات في هذه الصفحة والعمل وفقاً لها بدقة . عدم تنفيذ التعليمات قد يؤدي إلى عواقب مختلفة وحتى إلى إلغاء الامتحان .
أعدّ الامتحان لفحص التحصيلات الشخصية، لذلك يجب العمل بشكل ذاتي فقط . أثناء الامتحان، لا يُسمح طلب المساعدة من الغير، ولا يُسمح إعطاء أو الحصول على موادّ مكتوبة أو شفهيّة .

لا يُسمح إدخال موادّ مساعدة – كتب، دفاتر، قوائم – إلى غرفة الامتحان، ما عدا "موادّ مساعدة يُسمح استعمالها" المفصّلة في نموذج الامتحان أو في تعليمات مسبقة من وزارة التربية والتعليم . كما لا يُسمح إدخال هواتف خلويّة أو أجهزة إلكترونيّة أخرى إلى غرفة الامتحان . استعمال موادّ مساعدة لا يُسمح استعمالها سوف يؤدي إلى إلغاء الامتحان .
بعد الانتهاء من كتابة الامتحان، يجب تسليم الدفتر للمراقب ومغادرة غرفة الامتحان بهدوء .

ملاحم

يجب التقيّد بنزاهة الامتحانات!

تعليمات لامتحان

1. يجب التأكّد بأنّ تفاصيلكم الشخصية مطبوعة على ملصقات الممتحن التي حصلتم عليها . لا يُسمح إضافة أو تغيير أيّة تفاصيل في الملصقات، وذلك لمنع عواقب في تشخيص الدفتر وفي تسجيل العلامات .
2. في حال عدم حصولكم على ملصقة، يجب ملء التفاصيل في المكان المعدّ لملصقة الممتحن، بخطّ يد.
3. لا يُسمح الكتابة في هوامش الدفتر (في المنطقة المخططة)، لأنّه لن يتم مسح ضوئيّ لهذه المنطقة .
4. للمسوّدة تُستعمل أوراق دفتر الامتحان المعدّة لذلك فقط .
5. يُمنع نزع أو إضافة أوراق . الدفتر الذي يُسلّم ناقصاً يُثير الشكّ بعدم الالتزام بنزاهة الامتحانات .
6. لا يُسمح كتابة الاسم داخل الدفتر، لأنّ الامتحان يُفحص بدون ذكر اسم .

نتمنّى لكم النجاح!

/המשך מעבר לדף/

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, מועד ב, קיץ תשפ"ג, מס' 11241 + נספחים

חלק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

קראו את המאמרים 1–3 שבנספח 1 המצורף, וענו על כל השאלות 1–4 שלפניכם.
הקפידו על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

1. א. בשלושת המאמרים 1–3 מובאות דוגמאות מסוגים שונים לשימוש בחוכמת המונים.
הביאו דוגמה אחת מכל מאמר לשימוש בחוכמת המונים. (9 נקודות)

דוגמה ממאמר 1: _____
דוגמה ממאמר 2: _____
דוגמה ממאמר 3: _____

ב. הכותרת של מאמר 3 היא "הדור הבא של חוכמת המונים".
הסבירו במה שונה חוכמת המונים המוצגת במאמר 3 מחוכמת המונים המוצגת במאמרים 1–2. (5 נקודות)

2. לפניכם תיאור של ארבע קבוצות אנשים (1)–(4).
(1) סטודנטים הלומדים בתוכנית ייחודית במכללה בגליל
(2) אנשים מכל הארץ שמספר הטלפון של כל אחד מהם מסתיים בספרה 3
(3) אוהדי מכבי תל אביב מן העיר תל אביב
(4) נציגים ממדינות העולם החברים בארגון המדענים הבין-לאומי

א. על פי עקרונות חוכמת המונים שבמאמר 1, איזו קבוצה תיחשב לקבוצה היעילה ביותר בקבלת החלטות המתבססת על חוכמת המונים? הקיפו את מספרה. (2 נקודות)

ב. נמקו את קביעתכם על פי מאמר 1. (3 נקודות)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, מועד ב, קיץ תשפ"ג, מס' 11241 + נספחים

3. בפסקות ד-ה במאמר 2 מוצגות עמדותיהם של שני חוקרי חשיבה יצירתית וחדשנות בנוגע ליעילותה של חוכמת ההמונים, פרופסור פול פולוס וד"ר אייל דורון.

א. לפניכם משפט בנוגע לעמדותיהם של שני החוקרים. הקיפו את ההשלמה הנכונה.
(2 נקודות)

עמדתו של ד"ר דורון עולה בקנה אחד עם עמדתו / מסתייגת מעמדתו של פרופסור פולוס.

ב. נמקו את תשובתכם על פי מאמר 2. (4 נקודות)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, מועד ב, קיץ תשפ"ג, מס' 11241 + נספחים

4. מטלת כתיבה (25 נקודות)

במסגרת שיעור חינוך בנושא קבלת החלטות התבקשתם לכתוב סקירה על **חוכמת ההמונים**.
בסקירה כתבו מהי חוכמת ההמונים ומה הן הבעיות הטמונות בקבלת החלטות המתבססת על חוכמת ההמונים.

התבססו על מאמרים 1 ו-2.

הקפידו על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסופה (ביבליוגרפיה).

כתבו בהיקף של 100–200 מילים.

השתמשו בעמוד זה לכתיבת טיוטה, ואת הסקירה כתבו בעמודים 7-8.

טיוטה

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

[illegible]

/המשך בעמוד 9/

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, מועד ב, קיץ תשפ"ג, מס' 11241 + נספחים

חלק שני – לשון (50 נקודות)

בחלק זה שלושה פרקים. ענו על שני פרקים: על פרק א – חובה, ועל אחד מן הפרקים ב-ג.

פרק א: שם המספר – חובה (10 נקודות)

ענו על שאלה 5.

5. במשפטים שלפניכם הקיפו את הצורות הנכונות של שם המספר מבין האפשרויות הנתונות.

- ג'יימס סורובייצקי פרסם את ספרו "חוכמת ההמונים" לפני כ־20 שנה, כאשר היה בן **שלושים ושבע / שלושים ושבעה**. הספר מחולק ל**שתיים עשרה / שנים עשר** פרקים, ויש בו **מאתיים שמונים ושש / מאתיים שמונים ושישה** עמודים. אפשר לקרוא בספר של סורובייצקי על העקרונות של תורת חוכמת ההמונים, למשל העיקרון של אי־תלות בין אנשים, שהוא עיקרון מספר **אחד / אחת** בספר.
- לפני **מאה ושבע עשרה / מאה ושבעה עשר** שנים נערך ניסוי ובו השתתפו 800 אנשים. הם ניסו לנחש מה משקלו של שור.
- גם בישראל נערך ניסוי גדול בחוכמת ההמונים. המשתתפים התבקשו לנחש מהי כמות המלח בים המלח. באתר משרד המדע נרשמו **עשרים ושלוש / עשרים ושלושה** אלף כניסות של אנשים. ממוצע הניחושים שלהם היה כ**ארבעים ושניים / ארבעים ושתיים** מיליארד טונות מלח. ניחוש ההמונים היה קרוב מאוד לחישובי המדענים.
- ברשימת **עשר / עשרת** האפליקציות הפופולריות ביותר בישראל בעשור האחרון אפשר למצוא את אפליקציית "וייז", שנעזרת בחוכמת ההמונים כדי לסייע לנהגים להימנע מפקקי תנועה.
- על פי נתונים על יישומונים פופולריים בעולם, כ**עשרים ושש / עשרים ושישה** אחוזים מאוכלוסיית העולם משתמשים לפחות באחד מן היישומונים ואטסאפ, פייסבוק מסנג'ר או טלגרם. על פי נתונים מן השנה שעברה, אחוז המשתמשים בוואטסאפ בחודש הוא כמעט פי **שלושה / שלוש** מאחוז המשתמשים בטלגרם.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, מועד ב, קיץ תשפ"ג, מס' 11241 + נספחים

לפניכם שני פרקים: פרק ב – תחביר ופרק ג – מערכת הצורות.
בחרו בפרק שלמדתם: פרק ב – תחביר או פרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרתם ענו על השאלות לפי ההוראות.

ציינו את שם הפרק שבחרתם: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

- שימו לב: • בכל שאלה שתבחרו, ענו על כל הסעיפים.

- תוכלו להיעזר בנספח 2 – דף עזר.

6. א. לפניכם משפט פשוט.

לעיתים	משתתפים	נמנעים	מביטוי	רעיונות	בשל חשש	מתגובת חברי הקבוצה.
--------	---------	--------	--------	---------	---------	---------------------

נתחו את המשפט: כתבו מעל המילים את התפקידים התחביריים שלהן.

ב. לפניכם שני משפטים.

(1) חוקרים כבר הוכיחו עד כמה חוכמת ההמונים ברשת מבוססת על דעה מוֹטָה.

הסוג התחבירי: _____

(2) בני אדם נוטים לחקות את חבריהם, על כן השמירה על חשאיות התשובות של

חברי הקבוצה חשובה.

הסוג התחבירי: _____

- ציינו את הסוג התחבירי של כל משפט.
- אם המשפט מורכב, תחמו את הפסוקית, וציינו את תפקידה התחבירי.

לפניכם משפט מאוחד

חברי הקבוצה חסרי מומחיות בתחומים רבים, אף על פי כן ההחלטות של האנשים

בקבוצה מצטברות יחד להחלטה נכונה.

המיירו את המשפט המאוחר במשפט מורכב, בלי לשנות את הקשר הלוגי שבו.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, מועד ב, קיץ תשפ"ג, מס' 11241 + נספחים

7. א. לפניכם משפט.

אף על פי שפתרון של חברי קבוצה המרוחקים גאוגרפית זה מזה יהיה כנראה טוב יותר מפתרון של אדם יחיד, לא תמיד הוא יעלה בקנה אחד עם אמות המידה של חוכמת ההמונים.

מתחו קו מתחת לשלושת הנשואים במשפט.

ב. לפניכם שני משפטים כוללים.

(1) אנשים מאמינים שהפתרונות לבעיות שונות הם כבר לא בידי האדם היחיד, אלא

בידי ההמון.

(2) בחידושים כיום טמונים פוטנציאל רב וגם סכנות רבות.

- מתחו קו מתחת לחלקים הכוללים, וציינו מעליהם את תפקידיהם התחביריים.
- ציינו ליד כל אחד מן המשפטים את הקשר הלוגי בין החלקים הכוללים שבו.

ג. לפניכם משפט.

השימוש בבינה המלאכותית אינו אלא התפתחות נוספת של חוכמת ההמונים. כתבו את המשפט מחדש בלי הצירוף "אינו אלא" ובלי לשנות את משמעות המשפט.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, מועד ב, קיץ תשפ"ג, מס' 11241 + נספחים

8. א. לפניכם שני משפטים.

(1) על פי מחקרים, אנשים נוטים להגיב בחיוב על מידע שכבר זכה לתגובות חיוביות.

(2) הפתרון הקבוצתי יהיה כנראה טוב יותר מכל פתרון אחר.

- מתחו קו מתחת להסגר בכל אחד מן המשפטים.
- באיזה מן המשפטים ההסגר מחזק את אמינות המשפט? _____
- לפניכם משפט נוסף, ובו הסגר.

כידוע, השימוש בחוכמת ההמונים נפוץ ברשתות החברתיות.

כתבו את המשפט מחדש במבנה של משפט מורכב בעל פסוקית נושא.

שימו לב: אין להוסיף מידע חדש.

ב. לפניכם משפט מורכב בדיבור ישיר.

"אם תכפו על העובדים סיעור מוחות בקבוצה, תחמיצו רעיונות טובים באמת", אומר

פרופסור פולוס.

- תחמו את הפסוקיות במשפט, וכתבו מעל כל אחת מהן את תפקידה התחבירי.
- כתבו את המשפט במבנה של משפט מורכב בעל פסוקית בדיבור עקיף.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, מועד ב, קיץ תשפ"ג, מס' 11241 + נספחים

9. א. לפניכם משפט.

בעת האחרונה התבשרנו שבינה מלאכותית ניצחה במשחק וידאו, שבמהלכו היא למדה דרכי שיתוף פעולה בין מחשבים ושחקנים אנושיים.
פרקו את המשפט לשלושה משפטים פשוטים, לפי הסדר הכרונולוגי שלהם.

- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____

ב. לפניכם קטע על פי מאמר 2, ובו שתי תמורות.

"חוכמת ההמונים היא רעיון מסוכן ומופרך", טוען ד"ר אייל דורון, חוקר חשיבה יצירתית. "לפי רעיון זה, אם מספיק אנשים יתאספו יחד לקבוצה, הם יהיו פתאום חכמים מאוד לעומת הפרט היחיד. יתרה מזאת, הרעיון הזה מפקיע מן האדם את הדברים החשובים ביותר שיש לו בעידן הטכנולוגיה: אישיותו, כישוריו, ניסיון חייו והאינטואיציה שלו".

העתיקו מן הקטע לטבלה שלפניכם את שתי התמורות, כתבו את המילה או המילים שכל תמורה ממירה, והסבירו מה תורם המידע של כל אחת מהן לקטע.

	התמורה	המילה או המילים שהתמורה ממירה	תרומת המידע של התמורה לקטע
1			
2			

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, מועד ב, קיץ תשפ"ג, מס' 11241 + נספחים

10. א. לפניכם משפטים שהושמטו בהם מילות הקישור.
- הוסיפו את מילות הקישור המתאימות לפי הקשר הלוגי שבסוגריים.
- (1) כיום _____ אנשים רוצים לפתור בעיה המטרידה אותם _____ לקבל החלטה
(זמן) (ברירה)
- בנוגע לעניין חשוב בחייהם, הם בדרך כלל פונים למומחים.
- (2) _____ עדיף להתייעץ עם אנשים שהם מומחים בתחומם,
(ויתור/הסתייגות)
- רבים פונים לגולשים ברשתות החברתיות _____ דווקא הם יעזרו להם
(תכלית)
- בפתרון בעיות.
- (3) חוכמת ההמונים נחשבת חזקה יותר מחוכמתו של האדם היחיד, _____
(סיבה)
- אנשים מעדיפים להיעזר בה במקום לפנות לאדם המומחה בתחומו.
- (4) מחקרים מוכיחים שליחיד יש רעיונות יעילים ומקוריים יותר מלקבוצת אנשים.
מנהלי חברות מתעקשים ליזום האקטונים ומרתונים
(ויתור/הסתייגות)
- של חשיבה קבוצתית.

ב. לפניכם משפט שיש בו דור־משמעות.

קראתי על חוכמת ההמונים ברשתות החברתיות.

- הקיפו את הצירוף היוצר את הדור־משמעות במשפט זה.
- ציינו את שני התפקידים התחביריים האפשריים של צירוף זה.

_____ ; _____

ג. לפניכם משפט מורכב בעל פסוקית סיבה.

אחד המשתתפים זכה בפרס, מפני שהניחוש שלו היה קרוב למשקל השור.

כתבו את המשפט מחדש כך שתהיה בו פסוקית לוואי.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, מועד ב, קיץ תשפ"ג, מס' 11241 + נספחים

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה ענו על ארבע מן השאלות 11–15 (לכל שאלה – 10 נקודות).

- שימו לב: • בכל שאלה שתבחרו, ענו על כל הסעיפים.
- תוכלו להיעזר בנספח 2 – דף עזר.

11. בטבלה שלפניכם נתחו את הפעלים המודגשים – ציינו את השורש ואת הבניין של כל פועל.

הפועל	השורש	הבניין
אנחנו מניחים (מְנִיחִים) שהמומחה יכול לפתור את הבעיה.		
יש אנשים אשר פונים (פּוֹנִים) לציבור, אף שהם צריכים להתיעץ עם מומחה.		
חוקרים הוכיחו (הוֹכִיחוּ) שחוכמת ההמונים לא תמיד יעילה.		
בחשיבה בקבוצות טמונות (טְמוֹנוֹת) כמה בעיות.		
ההחלטות הלא מושלמות שלנו יצטברו (יִצְטַבְּרוּ) יחד להחלטה נכונה.		
הבינה המלאכותית עשויה לשכלל (לְשַׁכֵּל) את יכולות המעקב שלה באופן חסר תקדים.		
שיפוט חברי הקבוצה מוטעה (מְטֵעָה) לעיתים בשל השפעות חיצוניות.		

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, מועד ב, קיץ תשפ"ג, מס' 11241 + נספחים

12. לפניכם חמישה משפטים, ובהם שמות פועל מודגשים.

- (1) חוכמת ההמונים יכולה **ליַעַץ** (לייעץ) לאיזה רופא כדאי **ללַכַּת**.
- (2) במקום **להַתְרוֹצֵץ** בין מומחים, אנשים רבים שואלים שאלות במרשתת.
- (3) חשוב **לְהַבִּין** כי לחוכמת ההמונים יש גם השפעה שלילית על אנשים.
- (4) אנשים פוחדים **לְהוֹתֵר** (להיותר) בלי רעיון מקורי ולהיחשב לא יצירתיים.
- (5) הציבור מתקשה **לְהַבְדִּיל** בין דעה למידע.

א. מיינו בטבלה שלפניכם את שמות הפועל המודגשים לפי הבניין.

פעל (קל)	נפעל	הפעיל	פיעל	התפעל

ב. מן השורש של שם הפועל **לְהַבִּין** כתבו שם עצם במשקל שם הפעולה בבניין פעל (קל).

ג. לפניכם ארבעה שמות. הקיפו את שני שמות הפעולה של שם הפועל **לְהַבְדִּיל**.

הַבְדָּלָה, בְּדוּל (בידול), נְבַדְלוּת, הַבְדֵּל

ד. לפניכם ארבעה פעלים. הקיפו את הפועל שהוא בצורת העבר בגוף נסתר של שם הפועל

לְהוֹתֵר (להיותר).

הוֹתֵר, נוֹתֵר, הִתְרָה, יִתֵּר (ייתר)

ה. מהו השורש של שם הפועל **לְהַתְרוֹצֵץ**?

הקיפו את התשובה הנכונה.

ר-צ-י/ה, ת-ר-ץ, ה-ת-ר-ץ, ר-ו-ץ

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, מועד ב, קיץ תשפ"ג, מס' 11241 + נספחים

13. א. לפניכם קטע, ובו מודגשות צורות בינוני.

בשנים האחרונות **מְשַׁקִּיעִים** ברחבי העולם **מְשַׁקִּיעִים** משאבים כדי לרתום את השימוש בחוכמת ההמונים לתחומי הביטחון. אך עדיין לא נמצאו פתרונות לכל האתגרים ש**נִכְפָּים** על ארגוני הביון השונים.

יש לזכור כי לעיתים חוכמת ההמונים עלולה להביא לתוצאות **מְדִיקוֹת** (מדויקות) פחות מן התוצאות של יחידים או של קבוצה **מְצַמְצֶמֶת** (מצומצמת).

(1) ציינו מעל כל אחת מצורות הבינוני המודגשות את חלק הדיבור שאליו היא שייכת.

(2) מבין צורות הבינוני המודגשות העתיקו את שלושת הפעלים הסבילים, וציינו את

השורש ואת הבניין של כל אחד מהם.

הצורה: _____ השורש: _____ הבניין: _____

הצורה: _____ השורש: _____ הבניין: _____

הצורה: _____ השורש: _____ הבניין: _____

ב. לפניכם משפט, ובו מילה מודגשת.

לדעת החוקרים, זהו רעיון **יְשִׁים**, שימושי וחדשני.

(1) השורש של המילה **יְשִׁים** במשפט זה הוא _____.

(2) המשקל של המילה **יְשִׁים** במשפט זה הוא _____.

בהקשר אחר המילה **יְשִׁים** יכולה לשמש פועל בעתיד.

(3) השורש של הפועל **יְשִׁים** הוא _____.

(4) הבניין של הפועל **יְשִׁים** הוא _____.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, מועד ב, קיץ תשפ"ג, מס' 11241 + נספחים

14. א. לפניכם קטע שחסרים בו פעלים. כתבו בכל מקום ריק את הפועל המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

היישומון "וייז" הוא יישומון ניווט ש _____ (פ-ת-ח) על ידי חברת הזנק ישראלית. היישומון _____ (י-ע-ד) לשרת מטרה אחת – _____ (י-ב-ל) את המשתמשים ליעד שלהם בדרך המהירה ביותר. "וייז" היא תוכנה שיתופית, והיא _____ (ע-ד-כ-ן) כל הזמן על ידי קהילת המשתמשים. המידע ה _____ (ק-ב-ל) מדיווחים ביישומון _____ (ע-ב-ר) לכל המשתמשים, וכך הם יודעים אם יש עומסי תנועה, חסימות או מכשולים בכבישים. התוכנה יכולה _____ (ז-ה-י/ה) עומסי תנועה באופן אוטומטי ו _____ (י-ד-ע) על כך מייד.

ב. לפניכם קטע שחסרים בו שמות עצם. כתבו בכל מקום ריק את שם העצם המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

לפני שנים אחדות ערך משרד המדע _____ (נ-ס-י/ה) שנועד להוכיח את אמיתות הרעיון, ולפיו חוכמת ההמונים אינה נופלת מחוכמתם של המומחים. לציבור הוצגה השאלה כמה מלח יש בים המלח. אלפי _____ (י-ש-ב) נענו לאתגר, ומדענים ממרכז המדע – ים המלח והערבה ומן המכון הגאולוגי נרתמו למשימה. את ה _____ (י-ו-צ-א) חשף שר המדע. לאחר _____ (ש-ק-ל-ל) הניחושים של הציבור התברר כי רוב ה _____ (ש-ו-ב) היו קרובות מאוד לחישובי המדענים.

מלבד אתגר ים המלח, גם הישראלי ליאור צורף ניסה להוכיח שרעיון חוכמת ההמונים עובד באמצעות _____ (ר-צ-י/ה) בוועידת הטכנולוגיה הבין-לאומית TED. כזכור, על פי רעיון חוכמת ההמונים, ב _____ (ת-נ-י/ה) מסוימים חוכמת ההמונים טובה מחוכמתו של מומחה יחיד.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, מועד ב, קיץ תשפ"ג, מס' 11241 + נספחים

15. א. לפניכם רשימת מילים.

- כְּוִיָּה (כווייה), מְאֻפֵּיָּה (מאפייה), חֲנִיָּה (חנייה), פְּגִיָּה (פגייה)
(1) בטבלה שלפניכם מיינו את המילים לשתי קבוצות, לפי דרך התצורה שלהן.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

- (2) בחרו באחת מן המילים שדרך התצורה שלהן היא בסיס וצורן סופי, וכתבו מהי משמעות הצורן הסופי.

ב. לפניכם שני משפטים, ובהם מודגשת המילה נְסִיוֹנִי (ניסיוני).

- (1) הקיפו את סוג הצורן של המילה המודגשת, וציינו את משמעות הצורן שלה.

השימוש בחוכמת ההמונים בעולמות הביון והמודיעין הוא נְסִיוֹנִי.

סוג הצורן: נְטִיָּה / גִּזִּירָה

משמעות הצורן: _____

נְסִיוֹנִי מלמד אותי שתמיד עדיף להתייעץ עם אחרים לפני קבלת החלטות.

סוג הצורן: נְטִיָּה / גִּזִּירָה

משמעות הצורן: _____

- (2) הבסיס של המילה נְסִיוֹנִי הוא נְסִיוֹן (ניסיון).

לפניכם מילים בצורת הרבים. הקיפו שלוש מילים שהמשקל שלהן זהה למשקל

של המילה נְסִיוֹן.

דְּמִיוֹנוֹת, שְׁטֵפוֹנוֹת, זְכָרוֹנוֹת, פְּזֻמוֹנִים, עֲקָרוֹנוֹת, פְּמוֹטוֹת

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, מועד ב, קיץ תשפ"ג, מס' 11241 + נספחים

טיוטה

טיוטה

[illegible]

"איתך בכל מקום, גם בבגרות.
בהצלחה, מועצת התלמידים והנוער הארצית"

"معك في كل مكان، وفي البجروت أيضًا.
بالنجاح، مجلس الطلاب والشبيبة القطري"

נספחים: נספח 1 – מאמרים ונספח 2 – דף עזר
לשאלון מותאם, עברית: הבנה, הבעה ולשון
11241, מועד ב, קיץ תשפ"ג, 2023

מותאם

נספח 1 – מאמרים

לפניכם שלושה מאמרים. קראו אותם, וענו על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

מאמר 1

חוכמת ההמונים

מאת ג'יימס סורובייצקי

פסקה א חוכמת ההמונים היא מושג הקשור ביכולת השיפוט של ההמון. פרנסיס גלטון, מדען בריטי, גילה את חוכמת ההמונים בשנת 1906 כשצפה בתחרות להערכת משקלו של שור שנערכה בשוק איכרים. המשתתפים בתחרות היו צריכים לנחש את משקלו של השור, ולכתוב את הניחוש שלהם על פתק. מי שהניחוש שלו היה הקרוב ביותר למשקל האמיתי, זכה בפרס. בסוף התחרות בדק גלטון את פתקי הניחוש. הוא שיער שממוצע הניחושים של הקבוצה רחוק מן המשקל האמיתי של השור, אולם הוא טעה. הוא גילה כי הממוצע היה קרוב מאוד למשקל השור.

פסקה ב מגילוי זה הסיק גלטון כי בתנאים מסוימים החוכמה של קבוצת אנשים יחד גדולה מחוכמתו של כל אחד מהם בנפרד וגם מחוכמתו של מומחה יחיד. גם אם כל אחד מן האנשים בקבוצה אינו בעל ידע נרחב, הקבוצה יכולה לקבל החלטות חכמות.

פסקה ג נראה אפוא כי אם מקבצים יחד קבוצה גדולה ומגוונת דייה של אנשים, ההחלטה של הקבוצה תהיה טובה מן ההחלטה של כל פרט בנפרד, ולא חשוב עד כמה הפרט היחיד נבון ובעל ידע. זהו נתון חשוב, משום שבני אדם מטבעם אינם מקבלי החלטות מושלמים – הם לא תמיד מתעקשים למצוא את הפתרון הטוב ביותר, אלא מסתפקים במה שנראה להם טוב דיו, ויכולת השיפוט שלהם מושפעת מרגשותיהם. למרות מגבלות אלה ההחלטות הלא מושלמות של הפרטים בקבוצה מצטברות יחד להחלטה טובה.

פסקה ד רוב האנשים מאמינים שמידע בעל ערך נמצא רק בידי מעטים, והם מניחים שהמפתח לפתרון בעיות או לקבלת החלטות טובות הוא אדם אחד שבידיו התשובות. אני טוען שפנייה אל אדם "מומחה" היא טעות, ובמקום לפנות למומחה צריך לשאול את ההמון.

פסקה ה עם זאת חוכמת המונים היא יעילה אם מתקיימים בקבוצה שלושה תנאים: גיוון של חברי הקבוצה, היעדר תלות ביניהם וביזור חברי הקבוצה (למשל כאשר חברי הקבוצה אינם נמצאים באותו אזור גאוגרפי).

פסקה ו גיוון של חברי הקבוצה חיוני לקבלת החלטות טובות, בין השאר מפני ששיפוט של אדם יחיד אינו מדויק או עקבי דיו. בהחלטות חשובות כדאי להסתמך על דעה של קבוצה מגוונת שבה לאנשים יש ידע ותבונה ברמות שונות, ולא להסתמך רק על דעתו של אדם אחד או שניים, גם אם הם נבונים מאוד.

* מעובד על פי סורובייצקי, ג' (2006). **חוכמת ההמונים**. ירושלים: עברית.

פסקה ז היעדר תלות בין חברי הקבוצה חיוני גם כן כדי שתהיה לכל אחד מהם עצמאות מחשבתית. במקרה שאחד מחברי הקבוצה מביע את דעתו בגלוי, הוא עלול להשפיע על דעתם של שאר החברים בה, משום שלבני האדם יש נטייה לחקות את חבריהם. לכן חשוב לשמור על חשאיות הדעות של חברי הקבוצה. דעה של אנשים נעשית מוטה כשאין חשיבה עצמאית, ואף יותר מכך – כשאין מגוון דעות.

פסקה ח ולבסוף, חוכמת ההמונים תלויה גם בביזור חברי הקבוצה. הכוונה היא שהאנשים בה צריכים שלא להיות מרוכזים במקום עבודה אחד או במיקום גאוגרפי מסוים. הפתרון של חברי קבוצה המרוחקים זה מזה, המנסים לקבל החלטה בעניין כלשהו בלי השפעה חיצונית המכוונת אותם לדעה אחת, יהיה כנראה טוב יותר מכל פתרון אחר של אדם יחיד.

מאמר 2

חוכמת ההמונים היא רעיון מסוכן

מאת רנן נצר

פסקה א "חוכמת ההמונים היא רעיון מסוכן ומופרך", טוען ד"ר אייל דורון, חוקר חשיבה יצירתית. "לפי רעיון זה, אם מספיק אנשים יתאספו יחד לקבוצה, הם יהיו פתאום חכמים מאוד לעומת הפרט היחיד. יתרה מזאת, הרעיון הזה מפקיע מן האדם את הדברים החשובים ביותר שיש לו בעידן הטכנולוגיה: הוא עצמו – אישיותו, כישוריו, ניסיון חייו והאינטואיציה שלו. צריך להפסיק עם ההמון האנונימי הזה".

פסקה ב מחקרים שונים מערערים את מעמדו של רעיון חוכמת ההמונים, רעיון שבא לידי ביטוי גם בחשיבה קבוצתית וגם ברשתות החברתיות. בעקבות התנובה הבינונית של חוכמת ההמונים, חוקרים מותחים ביקורת על רעיון זה וטוענים שהמגמה כיום היא לחזור ולהתייעץ עם מומחים בתחומם ולהסתמך על חשיבה של יחידים או של זוגות לכל היותר.

פסקה ג בחשיבה הקבוצתית טמונות כמה בעיות: הזמן לביטוי רעיונות מתחלק בין חברי הקבוצה, לכן אין ליחיד די זמן לגבש דעה אישית; לעיתים אנשים בקבוצה נמנעים מלהביע את דעתם בשל חשש מתגובת שאר החברים; יש אנשים בקבוצה שהחשיבה שלהם אינה חשיבה עצמאית, מכיוון שהם מושפעים מדעות של אחרים. הם נוטים להתמקד במשותף לכל חברי הקבוצה ובדרכי חשיבה דומות.

פסקה ד פרופסור פול פולוס, חוקר חשיבה יצירתית וחדשנות, מסכים כי סביר שקבוצה תפיק כמות רבה יותר של רעיונות, אך מבחינת האיכות שלהם, רובם לא יהיו ישימים או חדשניים מספיק. לדעתו, חשיבה עצמאית מניבה לפחות פי שניים רעיונות איכותיים, ישימים, שימושיים וחדשניים. הוא מייעץ למנהלים לאפשר לכל עובד לחשוב ביחידות. "אנשים יצירתיים זקוקים למרחב פרטי, בלי הפרעות של רעשים חיצוניים", הוא אומר, "וכשאתם כופים עליהם סיעור מוחות או חשיבה בקבוצה, אתם עלולים להחמיץ רעיונות טובים באמת".

פסקה ה "רבים מאיתנו מאמינים שהקבוצה הגדולה תמיד טובה מן הקבוצה הקטנה, אבל מחקרים מוכיחים שליחיד יש רעיונות יעילים ומקוריים יותר", טוען ד"ר אייל דורון. "חברות רודפות היום אחר חדשנות וחושבות שאם הן יכנסו שלוש מאות עובדים בקבוצות חשיבה או ייזמו האקטוונים⁽¹⁾ ומרתונים של חשיבה, הן יגיעו לפריצות דרך. אבל מה קורה בפועל? רוב האנשים שותקים ורק שלושה או

* מעובד על פי נצר, ר' (אפריל, 2017). חוכמת ההמונים היא אתוס מסוכן, מופרך לחלוטין ומניפולטיבי. גלובס.

אוחזר מן האתר globes.co.il.

(1) האקטון – אירוע תחרותי המתקיים בלחץ זמן, ומטרתו ליצור פתרונות חדשניים לבעיה נתונה באמצעות חוכמת ההמונים.

ארבעה חושבים בקול רם. מנכ"לים מספרים לי שלמעשה השיטה הזאת מסירה אחריות מאנשים. מנהלים כבר אינם מקבלים החלטות לבד; הם רוצים מייד לכנס את כולם ולחשוב יחד. אנשים מפחדים לקבל עליהם אחריות, חוששים להיתקע או להיראות לא יצירתיים. חוכמת ההמונים יודעת להעריך בעיקר מדידה של גובה, רוחק, משקל וגם להמליץ על רופא שיניים. שם זה התחיל ושם זה גם נגמר".

פסקה ו מובן שאי אפשר להתעלם מן היכולת של ההמונים לשתף פעולה. צריך להכיר בהמונים ולשמוע את דעתם, אך חוכמת ההמונים אינה סותרת את חוכמת היחיד. חוכמת ההמונים, לעומת חוכמת היחיד, נחשבת חזקה יותר, לכן היא עלולה לערער את הרעיון של אחריות אישית.

פסקה ז סורובייצקי, חוקר פורץ דרך, טוען בספרו "חוכמת ההמונים" כי קבוצה גדולה של אנשים שאינם מומחים בנושא מסוים, יכולה ליצור תובנה מדויקת וחכמה לא פחות – ובחלק מן המקרים אף הרבה יותר – מן התובנה של המומחים הגדולים ביותר בנושא. מאז התפרסם ספרו יותר ויותר ארגונים וחברות פועלים על פי הרעיון שהדבר הגדול הבא יגיע מן ההמון.

פסקה ח אולם גם סורובייצקי עצמו ציין כי במקרים שבהם אין מאפשרים חשיבה עצמאית, החלטות הפרטים בקבוצה מושפעות מהחלטותיהם של שאר האנשים, והנטייה במצב כזה היא לנסות להגיע לתמימות דעים – גם אם שיקול הדעת מוטעה.

פסקה ט חוכמת ההמונים באה לידי ביטוי בעיקר ברשת, וחוקרים כבר הוכיחו עד כמה חוכמת ההמונים ברשת מבוססת על דעה מוטעה וקלה להשפעה. על פי מחקרים, אנשים נוטים להגיב בחיוב על מידע שכבר זכה לתגובות חיוביות. גולשים ברשת שראו תגובות חיוביות רבות על דעה מסוימת, ברוב המקרים הוסיפו גם הם תגובה חיובית. המחקרים מראים גם כי אנשים אינם עצמאיים בקבלת החלטות, לפחות לא במידה הנדרשת, וכי חוכמת ההמונים אינה אוסף העמדות הפרטיות של כל חברי הקבוצה, משום שעל כל עמדה של פרט בקבוצה משפיעות העמדות של האחרים ומעצבות אותה.

פסקה י החובה של כל אדם – מנהל, הורה, אזרח – היא להשתמש בניסיון המצטבר שלו באחריות ובאומץ ומתוך כך לקבל החלטה שהיא תוצאה של למידה אישית.

מאמר 3

הדור הבא של חוכמת ההמונים

מאת שי הרשקוביץ

פסקה א חוכמת ההמונים זוכה לפופולריות רבה זה כמה עשורים, ועם זאת נראה שהשוק הגיע לרוויה מסוימת מן ההסתמכות עליה. יותר מ-3,000 חברות בעולם מספקות פתרונות טכנולוגיים המבוססים על חוכמת ההמונים, ונראה שיזמים ומשקיעים מחפשים את הדור הבא של האפשרויות הטמונות בה.

פסקה ב גופי אכיפה נעזרים בחוכמת ההמונים זה כמה שנים. למשל בשנת 2011 כשהתחוללו מהומות בלונדון, העלתה המשטרה לרשת תמונות של מתפרעים כדי שהציבור יסייע בזיהוי החשודים בהתפרעויות ובאיתורם.

פסקה ג גופי מחקר ופיתוח משקיעים זמן ומשאבים יקרים כדי לרתום את חוכמת ההמונים לצורכיהם, והפופולריות שלה ניכרת בעולמות הביון⁽¹⁾ ואכיפת החוק. הציבור עשוי לשמש מקור מידע נוסף, בין באמצעות ניצול המידע שממילא ברשותו ובין בהפעלתו לצורך השגת המידע הזה.

פסקה ד עם זאת, אין לראות בחוכמת ההמונים פתרון מלא לכל האתגרים שארגוני הביון מתמודדים איתם, שכן שיטה זו טומנת בחובה כמה בעיות. ראשית, מחקרים גילו שבמקרים מסוימים השימוש בחוכמת ההמונים אינו יעיל בהכרח, ואף עלול להביא לפתרונות טובים פחות מפתרונות של יחידים או של קבוצה מצומצמת. שנית, בשל הקושי של ההמונים להבחין בין דעה למידע, רעיונות המבוססים על דעת ההמון עשויים שלא לעמוד בסטנדרטים המקצועיים והמחמירים הנדרשים בארגונים אלה. בעיה אחרת היא שבקבוצה רחבה ומגוונת עלולים להיות אנשים שמניעיהם עלומים, והם עלולים להציע בכוונה רעיונות מזיקים.

פסקה ה הפיתוח העיקרי בתחום חוכמת ההמונים בשנים האחרונות הוא בינה מלאכותית⁽²⁾, שילוב בין אנשים למכונות. למעשה משתמשים בטכנולוגיות מתקדמות כמו בינה מלאכותית כדי לנתח מידע שעולה משיח ההמונים. שימוש כזה בהמונים עוזר לשכלל את יכולות הבינה המלאכותית ואת למידת המחשב.

* מעובד על פי הרשקוביץ, ש' (יוני, 2019). הדור הבא של חוכמת ההמונים ימשיך לשרת את הציבור, אך לא יעצור שם. **הארץ**. אוחר מן האתר haaretz.co.il.

(1) ביון – שירות ריגול חשאי ואיסוף מודיעין של מדינה במדינה אחרת.

(2) בינה מלאכותית – טכנולוגיה המחקק את האינטליגנציה האנושית.

פסקה ו
התפתחות מסעירה נוספת היא שיתוף פעולה בין מחשבים. במובן זה "ההמונים" הם גם מחשבים הפועלים יחד. רק בעת האחרונה התבשרנו שבינה מלאכותית ניצחה במשחק וידאו מרובה משתתפים. במהלך המשחק היא למדה ויישמה דרכי שיתוף פעולה בין כמה מחשבים ושחקנים אנושיים. להתפתחות זו יש פוטנציאל רב, אך בצידה גם סכנות. עוד לפני שמתגשם חזון האימים של מחשבים המשתלטים על המין האנושי, בלי פיקוח אנושי על מחשבים המשתתפים פעולה ביניהם ומנצלים מידע שמקורו בבני אדם, הבינה המלאכותית עשויה לשכלל את יכולות המעקב שלה באופן חסר תקדים, ולהביא בכך סכנה גדולה לחברה.

נספח 2 – דף עזר

טבלת התנועות

התנועות הקטנות	התנועות הגדולות	התנועות החטופות
a פתח	קמץ	חטף פתח
e סגול	צירי חסר צירי מלא	חטף סגול
i חיריק חסר	חיריק מלא	
o קמץ קטן	חולם חסר חולם מלא	חטף קמץ
u קבוצ	שורוק	

טבלת הגופים

גוף ראשון	גוף שני	גוף שלישי	
יחיד	מדבר	נוכח	נסתר
יחידה	מדברת	נוכחת	נסתרת
רבים	מדברים	נוכחים	נסתרים
רבות	מדברות	נוכחות	נסתרות

חלקי הדיבור: שם עצם, שם תואר, פועל (שם פועל), תואר הפועל, מילת יחס, מילת קישור

תחביר

דרכי ההבעה במשפט: משפט חיווי, משפט ציווי, משפט שאלה

סוגי המשפטים: משפט פשוט, משפט מורכב, משפט איחוי (מאוחד/מחובר)

סוגי הנשואים: נשוא פועלי (לרבות נשוא מורחב), נשוא שמני, נשוא קיומי (דמוי פועל: יש, אין)

התפקידים התחביריים במשפט: נושא, נשוא, אוגד, מושא, תיאור, לוואי, תמורה

סוגי התיאורים ופסוקיות התיאור: מקום, זמן, סיבה, תכלית, אופן, מצב, תנאי, ויתור

החלקים הבלתי תלויים במשפט: הסגר, פנייה, קריאה

משפטים בעלי מבנה מיוחד: נושא סתמי, חלק ייחוד, חלק כולל

קשרים לוגיים: ריבוי והוספה, צמצום, השוואה, ברירה, הדגמה, זמן, סיבה ותוצאה, תכלית, ניגוד,

ויתור, תנאי

תורת הצורות

בנייני הפועל: קל-פָּעַל (פעל), נִפְעַל (נפעל), הִפְעִיל (הפעיל), הִפְעֵל (הופעל), פָּעַל (פיעל), פִּיעַל (פועל), הִתְפַּעֵל (התפעל)

גזרות הפועל והשם:

גזרת השלמים, גזרת המרובעים

גזרות החסרים (העלולים): חסרי פ"נ (חפ"ן), חסרי פי"צ (חפי"ץ), חסרי פ"י (חפ"י)

גזרות הנחים: נחי פ"א (נפ"א), נחי פ"י/ו (נפ"י/ו), נחי ל"י/ה (נל"י/ה), נחי ל"א (נל"א), נחי ע"ו/י (נע"ו/י) גזרת הכפולים (ע"ע)

דרכי תצורת המילים:

גזירה מסורגת: שורש ומשקל

גזירה קווית: בסיס וצורן, הֶלַחַם בסיסים, ראשי תיבות (נוטריקון)

סוגי צורנים: צורן גזירה, צורן נטייה